

Evanjelický a. v. cirkevný zbor Levice

Kázeň – ThDr. Martin Riecky

200. rok od narodenia J. M. Hurbana (19.3.2017)

Lk 18, 35-43

Keď sa priblížili k Jerichu, nejaký slepec sedel pri ceste a žobral. Počujúc, že zástup ide tadial, spytoval sa, čo je to. Oznamovali mu, že Ježiš Nazaretský ide tadial. Tu zvolal: Ježiš, Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou! A tí, čo šli popredku, dohovárali mu, aby zamĺkol. Ale on tým hlasnejšie kričal: Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou! Nato Ježiš zastal a kázal priviesť ho k sebe. A keď sa priblížil, opýtal sa ho: Čo chceš, aby som ti urobil? Odpovedal Mu: Pane, nech vidím. Riekol mu Ježiš: Vid! Tvoja viera ťa zachránila. A on hneď videl a nasledoval Ho, oslavujúc Boha. A všetok ľud, keď to videl, vzdával Bohu chválu.

Bratia a sestry

Príbeh o uzdravení slepca pri Jerichu sa stal inšpiráciou pre mnohých básnikov, maliarov, umelcov, ktorí sa snažili verne zachytiť samotný okamih, v ktorom Pán Ježiš vrátil slepému človeku zrak. Tento príbeh prebásnil napríklad aj Ivan Krasko vo svojej básni s názvom *Quia pulvis sum*, v ktorej biblické súvislosti pretavuje do súčasnosti, preto hovorí:

Okolo i dnes rastú divé fíky
a bodľač taktiež storaká,
len pod tým fíkom nakloneným
iného zrel bys' žobraka:

keby Si dnes tak išiel po tej ceste!
– Tam sedí s dušou ubitou,
ku fíku biedne pričupený,
a plače... Synu Dávidov!!

Skúsme aj my tu v chráme zhromaždení, preniesť tento príbeh z biblických čias a zasadíme ho do obdobia 19. storočia, do obdobia života Jozefa Miloslava Hurbana. Čo teda čítame v biblickom texte?

Keď sa Ježiš blížil k Jerichu, nejaký slepec sedel pri ceste a žobral. V prvej polovici 19. storočia sa Ježiš z Nazareta prechádzal po Hornom Uhorsku a zrazu videl nejakého slepca. Keď sa bližšie na neho pozrel, uvidel že je to slovenský evanjelik, ktorý na Neho kričal: Ježiš, Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou.

Začiatok 19. storočia bol spojený s uvedomovaním si svojej identity národov žijúcich v habsburskej monarchii. Cisár Jozef II. chcel nahradiť mŕtvu latinčinu v štátnej správe aktuálnou nemčinou, preto v roku 1784 vyšiel dekrét o zavedení nemčiny ako úradného jazyka namiesto latinčiny. Okrem toho dekrétom z roku 1786 odporúčal pestovanie národných jazykov. V Uhorsku postupne silneli snahy o premenu všetkých národností na jednoliaty maďarský národ. Preto v roku 1792 bol vydaný prvý zákon o vyučovaní maďarčiny na gymnáziách, akadémiách a na univerzitách. Uhorský snem v roku 1839 umožnil presadenie zákonného článku číslo 6, ktorý nariaďoval používanie maďarčiny nielen v úradoch, ale aj v cirkvi. K tomu cieľu sa však prepožičala aj vtedajšia cirkevná vrchnosť v evanjelickej a. v. cirkvi, ktorá sa rôznymi spôsobmi snažila o pomadžarčenie všetkých jej členov. Dominantné postavenie podľa počtu členov v nej však mali Slováci, evanjelických Maďarov a Nemcov bolo v Uhorsku podstatne menej. Mnohí slovenskí evanjelici volali k Bohu v modlitbách a prosili Ho, aby im pomohol ochrániť svoju národnosť, ako aj svoje evanjelické presvedčenie.

Evanjelický a. v. cirkevný zbor Levice

Kázeň – ThDr. Martin Riecky

A tí čo išli popredku, dohovárali mu, aby zamíkol. Uhorská evanjelická a. v. cirkev bola dominantne slovenskou cirkvou, kým reformovaná kresťanská cirkev zase maďarskou. Preto sa začali vytvárať rôzne plány na vytvorenie únie medzi týmito dvomi cirkvami. Cieľom však malo byť pomadžarčenie slovenských evanjelikov prostredníctvom maďarských kalvínov. Tento názor pretláčal generálny dozorca evanjelickej cirkvi gróf Karol Zay s heslom: „Nebudme ani evanjelici, ani katolíci, ani židia, ale budme všetci Maďari.“ Propagovaniu tejto myšlienky sa venoval aj Ľudovít Košťut.

Preto Ježiš Kristus poslal Slovákom Jozefa Miloslava Hurbana, ktorý reagoval na generálneho dozorca Karola Zaya svojím spisom *Únia, čili spojení Lutheránu s Kalvíny v Uhrách*. V tomto diele jasne vysvetlil, aké ciele sa sledujú spomenutou úniou medzi dvomi cirkvami. Zároveň jasne prízvukoval, že z konfesionálneho hľadiska to nie je možné, aj keď autori únie rozdiely medzi luteránmi a kalvínmi bagatelizovali.

Boje ohľadne únie boli prerušené revolúciou v rokoch 1848 - 1849. Hurban celý život pôsobil ako evanjelický kňaz v Hlbokom. Na jeho fare bola kodifikovaná spisovná slovenčina. Na jeho fare sa stretávali národovci a na začiatku revolúcie sa pripravovali žiadosti Slovenského národa na sebaurčenie. Po skončení revolúcie sa Hurban nachádzal pod stálym policajným dozorom štátu. Národ a materinská reč boli pre Hurbana posvätnými darmi od Pána Boha, s ktorými podobne ako s vierou sa nemá hazardovať. Ich zapredanie pokladal za podobnú zradu, ako keď biblický Ézav zapredal svoje prvorodenstvo za misu šošovice. Alebo ako Judáš, ktorý Krista zradil za 30 strieborných. Pre dobro a povznesenie slovenského národa bol Hurban ochotný nielen pracovať, ale aj trpieť a zomierať. On sám povedal: „Kňaz sa nesmie stávať nemým psom, keď sa očividne zákon Boží nohami šliape od tých, ktorí držia v rukách moc. My máme povinnosť vydávať svedectvo pravde vo všetkých pomeroch života. Ľudu svojho práva nech nikdy kňaz nepomáha utláčať, keby mu akokoľvek lichotili osoby, lebo osôbky vedia lichotiť, chcjúc dosiahnuť isté ciele. Beda kňazovi, jestli sa dá za nástroj proti ľudu svojmu užiť.... Keď aj hriech tak ďaleko zavedie národ, že tento sám chce nad sebou páchať vraždu, kňaz nesmie privoliť k tomu. Kňaz musí pracovať na blahu národa a pravé blaho národa je jeho znovuzrodenie.“

Ale on tým hlasnejšie kričal: Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou. Po skončení revolúcie v roku 1849 sa v prospech Slovákov nič nezmenilo, preto opäť zneli prosby veriacich srdc k Božiemu Synovi, ktorý sám prežil na sebe ľudskú biedu. V biblickom liste Židom sa píše na adresu Ježiša Krista: *Ved' nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol cítiť s našimi slabosťami, ale máme veľkňaza, podobne pokúšaného vo všetkom, ale bez hriechu (Žid 4, 15)*. V prospech Slovákov sa postavil Karol Kuzmány, evanjelický kňaz, profesor cirkevného práva, ktorý vypracoval novú cirkevnú ústavu, podľa ktorej mali v rámci evanjelickej cirkvi Slováci zaručené väčšie práva. Počas tohto obdobia bola založená v roku 1863 aj Matica Slovenská, ako aj prvé tri slovenské gymnázia, katolícke v Kláštore pod Znievom a evanjelické v Revúcej a v Martine. Karol Kuzmány sa stal evanjelickým biskupom. Keď zomrel v roku 1866, po jeho smrti bol za biskupa zvolený práve J. M. Hurban. Tento úrad však zastával iba niekoľko mesiacov, nakoľko cisár po Rakúsko – uhorskom vyrovnaní tento existujúci stav v evanjelickej cirkvi zrušil. Preto je symbolicky busta J. M. Hurbana umiestnená pred naším kostolom vedľa busty K. Kuzmányho, pretože po ňom prevzal biskupský úrad tzv. patentálnej superintendencie.

Generálny konvent Evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku z roku 1880 bránil rozširovaniu panslavizmu v Uhorsku, nakoľko vedúci maďarskí aristokrati sa báli slovanského obklúčenia. Za panslavizmus sa považovala aj skutočnosť, ak niekto vedel po maďarsky a na konvente rozprával pritom po slovensky. Následne generálny konvent z roku 1882 potvrdil, že panslavizmus je kanonickým priestupkom a ako taký je dôvodom na zbavenie dotyčného „pansláva“ cirkevného úradu. Aj Hurban bol často nepriateľmi označovaný za pansláva a z toho dôvodu musel aj dvakrát sedieť vo väzení.

Evanjelický a. v. cirkevný zbor Levice

Kázeň – ThDr. Martin Riecky

Ale on tým hlasnejšie kričal: Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou! Hurban bol presvedčený, že bojuje za správnu vec. Vynaložil na tento boj veľa energie. Aj napriek vonkajšej prehre videl pozitívne ovocie. V cirkvi sa trochu prečistil vzduch, odhalilo sa zmýšľanie ľudí a ich postoje k dôležitým veciam. Dospel pritom k presvedčeniu, že k víťazstvu Božej veci je potrebné použiť hlavne modlitbu, ktorá dokáže spojiť aj rozhnevaných bratov. Preto po vzore wichernovského prebudeneckého hnutia v Nemecku založil v Uhorsku modlitebné stretávanie sa farárov, ktorých ovocím sú dodnes Seniorálne pastorálne konferencie kňazov a Modlitebné spoločenstvo v naše cirkvi.

Dnes teda na jednej strane spomíname na J. M. Hurbana. Obdivujeme jeho vieru a rozhodnosť v dôležitých veciach. Biblický list Židom hovorí: *Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie. Pozorujte, aký bol koniec ich správania a napodobňujte ich vieru (Žid 13, 7)*. Čiže na Hurbana dnes nielen spomíname, ale chceme sa aj dnes nechať povzbudiť jeho rozhodnosťou postaviť sa za právo a spravodlivosť. Boží Syn aj dnes chodí po súčasnom Slovensku a počuje krik mnohých ľudí, ktorí nariekajú. Počuje všetkých, ktorí pracujú v neľudských podmienkach za minimálnu mzdu. Vníma náreky v nefungujúceho školstva, krachujúceho zdravotníctva a zdĺhavého súdnictva. Pozorne naslúcha prosbám všetkých ľudí, ktorých práva a základné ľudské slobody boli pošliapané.

Strach ovláda však naše srdcia, podobne ako pred 200 rokmi, tak aj v súčasnosti. A strach pochádza od toho zlého, od diabla, aby sme sa báli vyjadriť svoj názor. Preto sa často bojíme pozdvihnúť svoj hlas proti nespravodlivosti, pretože by nás vylúčili z práce a nájsť si novú by bolo ťažké. Pretože máme pár mesiacov pred dôchodkom. Pretože mám hypotéku na byt a tú musím splatiť, preto sa radšej nesmiem do ničoho miešať a robiť si nepriateľov. Ale dá sa takto žiť donekonečna? Kristus má na svete nás, naše ruky, naše nohy, náš rozum, naše schopnosti, aby sme pozdvihli svoj hlas proti všetkej nečestnosti a nespravodlivosti. Tak to robil Hurban vo svojej dobe a podobne tak robili a robia všetci, ktorým je láska k pravde a spravodlivosti vzácna. Každý povedané s Kuzmánym, kto si stojí v slove, čo priam zhŕkne svet, komu nad statočnosť, venca v nebi niet, koho dar nezvedie, hrozba neskloní, tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Ďalší dôležitý moment v boji s hriechom je modlitba a slovo Božie. Preto je dôležité, aby sme sa ako veriaci ľudia stretali pri Božom slove. Aby sme v modlitbách prednášali aj problémy našej spoločnosti. Aby sme išli týmto svetom a oznamovali mu, že žiť s Ježišom sa oplatí. Žiť s Ježišom má zmysel. Žiť s Ježišom dáva život, dynamiku, zachovávanie práva a spravodlivosti, tak ako sú zhrnuté v Desatore. Život s Ježišom je hlboký. Vedel to Hurban, ako aj všetci svedkovia viery v minulosti, ale aj v prítomnosti.

AMEN.